Predmetna komisija za slovenščino

Opisi dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja v 6. razredu

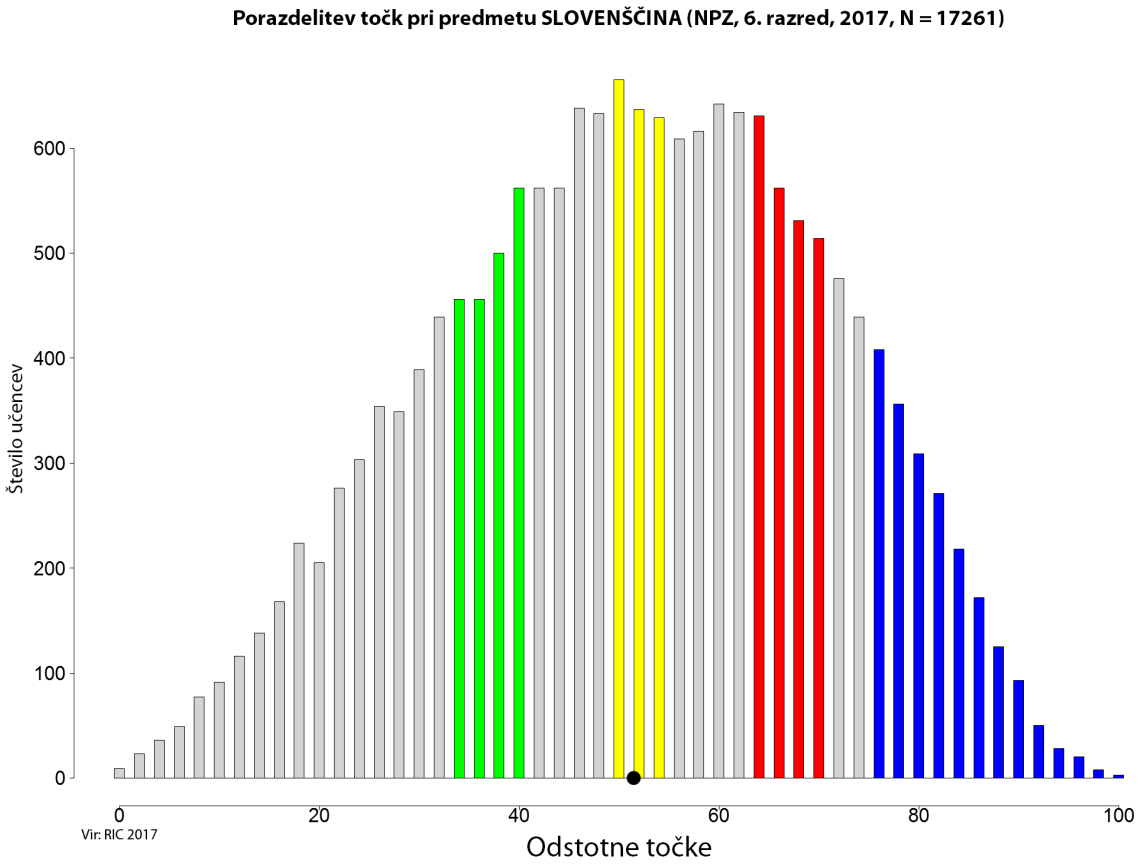

Slika: Porazdelitev točk pri slovenščini, 6. razred

Preizkus iz slovenščine na NPZ je bil dvodelen, v razmerju, kot ga določa tudi učni načrt (UN): 60 % nalog v preizkusu je bilo namenjenih preverjanju standardov znanja iz jezika, 40 % pa iz književnosti. Dosežki na NPZ nakazujejo trende glede znanja in zmožnosti učencev in učenk (v nadaljevanju v moški obliki) pri slovenščini ob zaključku drugega triletja.

Izhodiščna besedila in naloge v preizkusu

V I. (jezikovnem) delu preizkusa so učenci prebrali izhodiščno besedilo (IB) *Varnost na spletu* iz rubrike Vesela šola (PIL, l. 68, januar 2016, št. 5, str. 42–48). IB je bilo prirejeno za potrebe NPZ, sestavlja ga šest kratkih (razmeroma samostojnih) besedil, ki so oštevilčena in imajo naslove. Besedilo ima tudi sliko. Naloge iz jezika so v skladu s standardi znanja v UN (str. 80) preverjale zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornega neumetnostnega besedila, tj. tihega branja in razumevanja besedila, primernega starosti učencev.

V II. (književnem) delu preizkusa so učenci prebrali eno IB, in sicer otroško pesem Neže Maurer *Velik sončen dan* (Velik sončen dan, MK 2013, str. 87). Naloge ob besedilu so preverjale recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost samostojnega tihega branja neznanega književnega besedila in samostojnega pisanja o oz. ob njem (UN, standardi znanja, str. 84). V nalogah so morali učenci svoje ugotovitve o IB pojasnjevati, utemeljevati in vrednotiti; ena naloga je preverjala literarnovedno znanje.

IB v obeh delih sta glede na tematiko relevantni za šestošolce.

V nadaljevanju so preizkus in posamezne naloge v njem razvrščene glede na t. i. barvna območja: od zelenega (naloge je uspešno rešila večina učencev) do modrega (naloge je uspešno rešila le zgornja desetina učencev) in območja nad modrim(naloge v 65 % primerov ne rešijo niti najboljši učenci). Bolj konkretno: zeleno območje označuje tiste učence, katerih skupni dosežki določajo mejo spodnje četrtine dosežkov, rumeno pa tiste, katerih skupni dosežki določajo mejo med polovicama dosežkov. Rdečemu in modremu območju pripadajo najuspešnejši učenci oz. tisti, katerih skupni dosežki določajo mejo zgornje četrtine dosežkov (rdeče) in zgornjih 10 % (modro). Posamezna območja kažejo, katere standarde znanja po UN učenci na splošno dosegajo in katerih ne in bi jim bilo zato pri pouku slovenščine treba posvetiti več pozornosti, tako v prvih dveh kot v zadnjem triletju; ob razmisleku o standardih znanja je treba upoštevati tudi taksonomsko raven posamezne naloge.

ZELENO OBMOČJE

V I. delu preizkusa (jezikovni del) so v zelenem območju štiri naloge:

- 1. naloga je preverjala **namen besedila**. Učenci so morali ta namen le prepoznati, naloga je bila namreč izbirnega tipa in so jo dobro reševali tudi učenci z nižjimi dosežki;
- 6. naloga je **preverjala razumevanje bistvenih podatkov** (navesti je bilo treba eno od morebitnih posledic prekomerne uporabe spleta). Visok dosežek gre morda pripisati tudi dejstvu, da se da nalogo rešiti tudi brez IB;
- 9. naloga je preverjala zmožnost **razumevanja besedne zveze** iz IB. Učenci so pomen/razlago besedne zveze izbirali med štirimi ponujenimi možnostmi, kar jim ni predstavljalo posebnih težav;
- 14. b-naloga je preverjala **zmožnost razvrščanja besed v besedne vrste** skladno z opredelitvijo v UN. Naloga je bila izbirnega tipa, učenci so morali ugotoviti, katerima besednima vrstama pripadata dani besedi, oz. so morali prepoznati zaimek.

V II. delu preizkusa (književni del) so v zelenem območju tri naloge:

- 2. a-naloga je preverjala, ali učenci **ločijo ljudsko književno besedilo od umetnega**. Naloga izbirnega tipa (učenci so izbirali med dvema možnostma) ni predstavljala težav niti učencem z nižjimi dosežki;
- 3. naloga je preverjala **razumevanje teme** oz., **o čem govori IB**, točneje, o čem govori prva kitica. Odgovor so morali učenci samostojno ubesediti; kljub temu so nalogo uspešno reševali;
- 4. naloga je preverjala **razumevanje bistvenih podatkov v IB**. Učenci so morali podatek o tem, kaj si želi književna oseba, poiskati v IB in odgovor samostojno ubesediti. S tem niso imeli večjih težav.

Navedene naloge preverjajo nižje taksonomske ravni, tj. razumevanje in poznavanje, po UN pa minimalne standarde. Kar štiri naloge (od sedmih) v zelenem območju so bile naloge izbirnega tipa. To navaja na sklep, da učenci načeloma nimajo težav s prepoznavanjem pravilnih odgovorov. Uspešno so reševali tudi nekatere polodprte naloge, kjer so morali odgovor samostojno ubesediti; manj težav so imeli verjetno tudi zato, ker se v omenjenih nalogah jezikovna pravilnost ni vrednotila.

RUMENO OBMOČJE

V I., jezikovnem delu preizkusa v to območje spadajo štiri naloge (tri v celoti in ena delno):

- v 3. nalogi so morali učenci **določiti bistveni podatek** iz IB; s pomočjo podatka iz besedila so morali po smislu pojasniti naslov besedila št. 1;
- 12. naloga je preverjala **metajezikovno zmožnost**: učenci so razvrščali samostalnike iz dane povedi glede na spol – s tem učenci s povprečnimi dosežki niso imeli težav.
- 15. naloga je preverjala **skladenjsko zmožnost**, spraševala je po podčrtanih delih povedi in zahtevala zapis ustreznih vprašalnic. Naloga je torej preverjala uporabno znanje;
- 19. A-naloga je del tvorbne naloge. Preverjala je **prepoznavanje pomena nebesednih sporočil**, od učencev pa je zahtevala, da podatke v grafih/diagramih predstavijo v zaokroženem besedilu. Naloga obsega tudi višje taksonomske ravni, zato je razveseljujoče, da tovrstna jezikovna zmožnost ne predstavlja težav učencem s povprečnim dosežkom. Uspeh gre morda pripisati tudi dejstvu, da učenci grafe berejo in ubesedujejo tudi pri drugih predmetih (npr. pri matematiki).

V II., književnem delu preizkusa v rumeno območje spadajo štiri naloge (tri v celoti in ena delno):

- v 1. nalogi so morali učenci **prepoznati pesem**: navesti so morali dva konkretna podatka iz IB, s katerima so to tudi utemeljili;
- 2. b-naloga je preverjala **zmožnost ločevanja ljudske pesmi od umetne**, učenci so morali utemeljiti svoj izbor (zakaj je pesem umetna). Za uspešno reševanje te naloge so morali poznati in razumeti tudi oba strokovna izraza.
- 8. in 9. naloga sta preverjali **razumevanje bistvenih podatkov** v IB. Taksonomsko zahtevnejša je 8. naloga, saj so morali učenci svoj odgovor tudi utemeljiti s konkretnim podatkom iz IB; pri 9. nalogi so iskali vzrok za počutje (utrujenost) književne osebe. Učenci so morali oba odgovora samostojno ubesediti, jezikovna pravilnost se ni vrednotila.

Naloge rumenega področja so preverjale predvsem nižje taksonomske ravni (razumevanje in uporabo), dve pa sta bili taksonomsko zahtevnejši (v I. delu 19. A-, v II. delu pa 8. naloga). Po UN vse naloge rumenega območja pokrivajo minimalne standarde, težave pri njihovem doseganju so imeli le učenci z nižjimi dosežki.

RDEČE OBMOČJE

V I., jezikovnem delu preizkusa je v rdečem območju šest nalog, in sicer štiri v celoti in dve delno:

- v 4. in 5. nalogi so morali učenci **določiti** poglavitne **podatke**. V 4. nalogi so morali odgovor samostojno ubesediti, mogoče pa ga je bilo tudi prepisati iz IB; jezikovna pravilnost se tu ni vrednotila. V 5. nalogi so morali ugotoviti, pod katero številko oz. pod katerim naslovom v IB je mogoče najti dani podatek (odgovor je zahteval izpis številke posameznega besedila);
- 10. naloga je preverjala **skladenjsko zmožnost**. V (treh) zapisanih povedih so morali učenci prepoznati **skladenjske napake** ter jih **odpraviti**. Gre za nalogo, ki je preverjala znanje in uporabo znanja, učenci pa so morali poznati tudi jezikoslovni izraz poved;
- 13. naloga je prav tako preverjala **skladenjsko zmožnost**: učenci so morali **dopolniti nepopolne povedi s pomensko in oblikovno pravilnimi besedami**, pri čemer so izkazali uporabno znanje in poznavanje jezikoslovnega pojma število;
- 16. b-naloga je naloga, ki je preverjala **metajezikovno zmožnost**, in sicer so morali učenci v nalogi **besedam določiti pomenske in oblikoslovne lastnosti** – pri tem so uporabljali jezikoslovne izraze (glagol in čas);
- 19. B-naloga je preverjala **zmožnost pisanja jezikovno pravilnih besedil** (pravopisno in slovnično pravilnih ter slogovno ustreznih). Ugotovimo lahko, da imajo učenci z jezikovno pravilnostjo v zaokroženih besedilih še vedno precej težav, a v tem konkretnem primeru manj, kot se je to kazalo prejšnja leta in kot to velja za književni del preizkusa (gl. v nadaljevanju).

V II., književnem delu je v rdečem območju samo ena naloga, in sicer:

- 12. naloga, ki je preverjala, **ali so učenci ob razvijanju recepcijske/bralne zmožnosti usvojili tudi določeno literarnovedno znanje** (ali poznajo še najmanj enega slovenskega pesnika). Učenci so morali v nalogi izbirnega tipa prepoznati ustreznega avtorja.

V rdeče območje spadajo naloge, ki preverjajo nižje taksonomske ravni (razumevanje, znanje in uporabo). Dosežki opozarjajo, da imajo učenci težave z razumevanjem IB in iskanjem ustreznih podatkov iz njega, čeprav gre po UN za minimalne standarde. Zelo šibko znanje pa kažejo učenci tudi pri jezikovni zmožnosti, predvsem skladenjski (13. naloga), kar se doslej ni kazalo, – če izvzamemo težave, ki jih imajo učenci pri tvorjenju jezikovno pravilnih besedil (kratkih odgovorov in daljših besedil), na katere že dalj časa opozarjamo.

MODRO OBMOČJE

V I. delu preizkusa v modro območje spada šest nalog v celoti in ena delno:

- pri 2. nalogi so morali učenci izhodiščno **besedilo uvrstiti med zasebna in javna besedila ter utemeljiti svojo odločitev**; če učenci še znajo opredeliti javno in zasebno besedilo (napisati ustrezno definicijo), pa se je pokazalo, da imajo precej težav prav z utemeljevanjem s konkretnimi podatki iz besedila;
- 7. in 8. naloga sta preverjali **zmožnost selektivnega branja** (**določanje** poglavitnih **podatkov** iz besedila); pri 8. nalogi se je poleg vsebinske (primerjava uporabe spleta na računalniku in na pametnem telefonu) vrednotila tudi jezikovna pravilnost in tudi to je eden od razlogov, da so nalogo uspešno rešili le najuspešnejši učenci;
- 11. naloga je preverjala **poimenovalno** in **metajezikovno zmožnost**, in sicer je od učencev zahtevala **razvrščanje besed iz iste besedne družine**; učenci so pri tem morali **razumeti jezikoslovne pojme** (besedna družina, pridevnik, samostalnik). Jezikoslovni pojmi so za šestošolce verjetno (še) precej abstraktni, zato tovrstne naloge zmorejo rešiti le najboljši učenci;
- 14. a-naloga je preverjala **poznavanje nanašalnice osebnega zaimka** (iz sobesedila/večstavčne povedi). Čeprav gre za nalogo nižjih taksonomskih ravni, so jo uspešno rešili le učenci z najvišjimi dosežki;
- 17. in 18. naloga sta merili **skladenjsko zmožnost**. V 17. so morali učenci **poved z vzročnim veznikom strniti v enostavčno poved** z besedo *zaradi*. Poleg pretvorbe se je pri tej nalogi vrednotila tudi jezikovna pravilnost. Pri 18. nalogi so se morali učenci spraševati po danih delih povedi. Tu se jezikovna pravilnost ni vrednotila, a učenci so morali razumeti določen del IB in se po njem smiselno vprašati. Šlo je torej tako za razumevanje podatkov iz IB kot za praktično obvladovanje slovnice, s čimer so imeli učenci velike težave.

V II. delu je v modro območje spadalo pet nalog:

- 5. in 10. naloga sta od učencev zahtevali odgovore na vprašanja o **bistvenih podatkih v prebranem besedilu** (v 5. utemeljevanje želje književne osebe, v 10. primerjava starosti učencev s starostjo književne osebe in utemeljevanje). Nalogi so uspešno rešili le učenci z višjimi dosežki, verjetno zaradi kompleksnosti vprašanj, poleg tega 10. naloga preverja recepcijsko zmožnost na višjih taksonomskih ravneh;
- v 6. nalogi so morali učenci odgovoriti na vprašanja **o dogajalnem prostoru**. Dosežki kažejo, da so z natančnim podatkom iz IB, kot je zahtevala naloga, odgovorili le učenci z najvišjimi dosežki;
- 11. a- in b-naloga sta merili **poznavanje, razumevanje in uporabo literarnovednega izraza** (učenci so morali iz verzov izpisati poosebitev in jo utemeljiti);
- 13. A- in B-naloga pripadata tvorbnemu besedilu: učenci so morali **odgovarjati na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranih besedilih** – vsebinsko so primerjali dve pesemski besedili in svoje trditve utemeljili. Gre za nalogi višjih taksonomskih ravni (analiza, sinteza). Tako z vsebino kot z jezikovno pravilnostjo je imela večina učencev velike težave. Tvorbna naloga je tako v celoti pripadla modremu območju, kar se doslej – vsaj kar zadeva vsebinski del – večinoma ni kazalo. Dosežki potrjujejo ugotovitve preteklih let, da primerjavo dveh besedil zmorejo le šestošolci z višjimi dosežki.

Naloge modrega območja je uspešno rešila le zgornja desetina najboljših učencev. V jezikovnem delu so imeli učenci težave pri nalogah, ki so merile poimenovalno zmožnost, zmožnost selektivnega branja, metajezikovno zmožnost, skladenjsko zmožnost. Problem je, kot opozarjamo že nekaj zadnjih let, predvsem samostojno ubesedovanje odgovorov z utemeljevanjem/sklepanjem, še posebej, če se hkrati vrednoti tudi jezikovna pravilnost, letos predvsem ob umetnostnem besedilu. Pri umetnostnem besedilu so se pokazali tudi primanjkljaji v doseganju cilja razvijanja recepcijske zmožnosti – razumevanje pesemskega besedila in pisanje o in ob njem ter primerjava pesemskih besedil.

NAD MODRIM OBMOČJEM

V območje nad modrim spadata dve nalogi letošnjega preizkusa, iz vsakega dela po ena.

V I., jezikovnem delu je to:

– 16. a-naloga, ki je preverjala **metajezikovno zmožnost**: učenci so morali v povedi poiskati določeno **besedno vrsto** (izpisati glagola). Pri tem so moral poznati jezikoslovna izraza poved in glagol.

V II., književnem delu je to:

– 7. naloga, ki je preverjala **poimenovalno zmožnost**, in sicer so morali učenci **razložiti besedno zvezo iz prebranega IB**. Šlo je za nalogo na višjih taksonomskih ravneh, saj so morali pesem najprej razumeti (in jo analizirati), da so lahko ustrezno sintetizirali preneseni pomen besedne zveze.

Umestitev naloge iz I. dela v območje nad modrim je nekoliko presenetila (gre za nalogo nižje taksonomske ravni, tj. znanje). Res pa že dalj časa opozarjamo, da imajo šestošolci težave z metajezikovnim znanjem. Naloga II. dela pa je naloga, ki vključuje višje taksonomske ravni; tovrstne naloge tudi sicer rešujejo le najuspešnejši učenci, zato rezultati ne presenečajo.

Sklep

Iz zgornjih opisov dosežkov po območjih lahko sklenemo tole: književni del so uspešneje reševali učenci z višjimi dosežki, več kot polovica točkovanih enot v njem je namreč pripadla rdečemu in modremu območju ter območju nad modrim. Tudi jezikovni del se je v letošnjem preizkusu pokazal kot zahteven (okoli 40 % točkovanih enot je pripadlo modremu območju in območju nad modrim). Opisi dosežkov kažejo, da številni učenci po prvih šestih letih šolanja ne dosegajo nekaterih minimalnih standardov znanja, težave pa se kažejo predvsem v utemeljevanju s konkretnimi podatki iz izhodiščnega besedila. Letos so bile sicer težave s samostojnim tvorjenjem jezikovno pravilnega zaokroženega besedila ob neumetnostnem besedilu nekoliko manjše kot druga leta. So se pa izrazite težave pokazale pri tvorjenju zaokroženega besedila ob umetnostnem besedilu: pokazalo se je, da je primerjava dveh pesemskih besedil in utemeljevanje lastnih trditev za učence zelo zahtevna. Predlagamo, da učitelji učence bolj usmerjajo v poglobljeno (ne le površinsko) branje in samostojen razmislek o besedilu ter da pri pouku večkrat primerjajo besedila (ne glede na vrsto). Prav tako je želja, da se učenci ne bi učili določenih vsebin le na ravni definicij (npr. kaj je javno besedilo, kaj je poosebitev, itd.), temveč da bi svoje znanje znali tudi utemeljiti s konkretnimi podatki iz besedila (torej ne »na pamet«). Jezikovno zmožnost pa morda kaže pridobivati in poglabljati tudi z iskanjem in popravljanjem (tipičnih) napak, ki so jih pri tvorbi besedil naredili učenci sami (torej z lektoriranjem in s t. i. samokorekcijo).

Preglednica: Specifikacijska tabela, slovenščina, I. del, 6. razred

I. del (JEZIK: *Varnost na spletu*, prirejeno po PIL, Vesela šola, letnik 68, januar 2016, št. 5, str. 42–48.)

*Opomba: V 11. nalogi se preverjata poimenovalna in metajezikovna zmožnost. Zato so točke zapisane samo pri poimenovalni zmožnosti, ne pa tudi pri metajezikovni.

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
		RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI KRITIČNEGA SPREJEMANJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL			
		Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost kritičnega sprejemanja enogovornih neumetnostnih besedil. Pokaže jo tako, da: – **tekoče in primerno hitro tiho bere in razume svoji starosti ustrezna besedila, predvidena v tem učnem načrtu (4., 5., 6. r.)** (UN, standardi znanja, str. 80);		Vrste besedil za sprejemanje: – aktualno, zanimivo publicistično besedilo katere koli vrste (UN, 5., 6. r., str. 31)	
1.	1	– **določi sporočevalčev namen** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 80);	– razumevanje		zeleno
2.	1	– **dano besedilo uvrsti med zasebna ali javna besedila, utemelji svojo določitev** (6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84);	– znanje – razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – javno, zasebno besedilo (UN, 6. r., str. 33)	modro
3.	1	– **določi** poglavitne **podatke** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 80);	– razumevanje – analiza – sinteza		rumeno
4.	1	– **določi** poglavitne **podatke** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 80);	– razumevanje		rdeče
5.	1	– **določi** poglavitne **podatke** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 80); – **določi podteme** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 80);	– razumevanje		rdeče
6.	1	– **določi** poglavitne **podatke** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 80);	– razumevanje		zeleno
7.	1	– **določi** poglavitne **podatke** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 80);	– razumevanje		modro
8.	2	– **določi** poglavitne **podatke** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 80).	– razumevanje – analiza – sinteza	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	modro
		RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA (ZA IZBOLJŠANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI)			
		Učenec ima skladno s cilji tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost ter zmožnost nebesednega sporazumevanja.			
9.	1	Poimenovalno zmožnost pokaže tako, da: – **razloži besede/besedne zveze iz prebranega besedila** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 81);	– razumevanje		zeleno

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
*11.	1	– **k danim besedam doda besede iz iste besedne družine** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 81).	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – besedna družina (UN, 2. VIO, str. 32)	modro
10.	2	Skladenjsko zmožnost pokaže tako, da: – **v besedilih prepozna skladenjske napake in jih odpravi** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 82);	– znanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	rdeče
13.	2	– **dopolni nepopolne povedi s pomensko in oblikovno pravilnimi besedami** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 81);	– uporaba	Jezikoslovni izrazi: – število (UN, 2. VIO, str. 32)	rdeče
14. a	1	– **v zvezah povedi odpravi ponovitve** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 82);	– razumevanje – uporaba		modro
15.	1	– **sprašuje po danih delih povedi** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 81);	– razumevanje – uporaba		rumeno
17.	2	– **poved z vzročnim veznikom strne v enostavčno poved** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 82);	– znanje – razumevanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13)	modro
18.	2	– **sprašuje po danih delih povedi** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 81).	– razumevanje – uporaba		modro
19. A	3	Zmožnost nebesednega sporazumevanja. Pokaže jo tako, da:			rumeno
		– **prepozna pomen nebesednih sporočil** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 83).	– razumevanje – uporaba – analiza – sinteza		
		RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI			
		Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost. Pokaže jo tako, da:			
*11.		– **besede razvrsti v besedne vrste skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84);	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – samostalnik (UN, 2. VIO, str. 32) – pridevnik (UN, 2. VIO, str. 32)	modro
12.	1	– **besede razvrsti v besedne vrste skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84); – **besedam določi pomenske in oblikovne lastnosti – pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84);	– znanje – razumevanje	Jezikoslovni izrazi: – samostalnik (UN, 2. VIO, str. 32) – moški, ženski, srednji spol (UN, 2. VIO, str. 32)	rumeno

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
14. b	1	– **besede razvrsti v besedne vrste skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84);	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – pridevnik (UN, 2. VIO, str. 32) – števnik (UN, 2. VIO, str. 32) – zaimek (UN, 2. VIO, str. 32) – prislov (UN, 2. VIO, str. 32)	zeleno
16. a	1	– **besede razvrsti v besedne vrste skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84);	– znanje	Jezikoslovni izrazi: – poved (UN, 1. VIO, str. 13) – glagol (UN, 6. r., str. 32)	nad modrim
16. b	1	– **besedam določi pomenske in oblikovne lastnosti – pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu** (5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84).	– znanje – uporaba	Jezikoslovni izrazi: – glagol (UN, 6. r., str. 32) – čas (UN, 6. r., str. 32)	rdeče
		RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI TVORJENJA ENOGOVORNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL			
		Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil. Pokaže jo tako, da:			
		– **tvori (piše) besedilne vrste, predpisane z učnim načrtom; pri tem tvori smiselna, razumljiva, ustrezna**, učinkovita in pravilna **besedila** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 80).	– razumevanje – uporaba – analiza – sinteza		
		RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI TER ZMOŽNOSTI NEBESEDNEGA SPORAZUMEVANJA (ZA IZBOLJŠANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI)			
19. B	2	**Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost tvorjenja enogovornih neumetnostnih besedil.** Pokaže jo tako, da:			rdeče
		– **tvori (piše) besedilne vrste, predpisane s tem učnim načrtom; pri tem tvori smiselna, razumljiva, ustrezna**, učinkovita in pravilna **besedila** (7., 8., 9. r.) (UN, standardi znanja, str. 88).			
SKUPAJ	**30**				

* Naloga 11 vključuje dvoje standardov znanja.

Preglednica: Specifikacijska tabela, slovenščina, II. del, 6. razred

II. del (KNJIŽEVNOST/POEZIJA: Neža Maurer, *Velik sončen dan,* Mladinska knjiga 2013, str. 87.)

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
		RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI Z BRANJEM UMETNOSTNIH BESEDIL IN PISANJEM O NJIH			
		Učenec ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito recepcijsko zmožnost sprejemanja književnih besedil ter tvorjenja besedil o književnih besedilih in ob književnih besedilih (»strokovno« pisanje)**. Svoje trditve oz. ugotovitve o književnih besedilih skladno s cilji v tem učnem načrtu ponazori, utemelji in vrednoti.**			
1.	1	Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – **prepozna pesem**, tako da navede nekaj značilnosti, po katerih jo je prepoznal (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 85).	– znanje – razumevanje		rumeno
2. a 2. b	1 1	Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – **loči ljudsko književno besedilo od umetnega** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 85).	– znanje – razumevanje	Učenci poznajo, razumejo, pravilno uporabljajo (ter znajo opisati) te strokovne izraze: – ljudsko književno besedilo, – umetno književno besedilo (4. r.) (UN, vsebine, str. 43).	zeleno rumeno
3.	1	Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – **odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84).	– razumevanje		zeleno
4.	1	Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – **odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84).	– razumevanje		zeleno
5.	1	Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – **odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84).	– razumevanje		modro
6.	1	Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – **odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu (kje se je kaj dogajalo)** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 85).	– razumevanje		modro
7.	1	Poimenovalno zmožnost pokaže tako, da: – **razloži besedne zveze iz prebranega besedila** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 81).	– razumevanje – analiza – sinteza		nad modrim
8.	1	Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – **odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84).	– razumevanje – analiza – sinteza		rumeno

Naloga	Točke	ZMOŽNOST, STANDARD ZNANJA	Taksonomska stopnja	VSEBINE	Območje
9.	1	Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – **odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84); – zakaj se je kaj zgodilo in katere posledice je imelo ravnanje književnih oseb (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 85).	– razumevanje	–	rumeno
10.	1	Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – **odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84).	– razumevanje – uporaba – analiza – sinteza		modro
11. a 11. b	1 1	**Učenec kot pomoč pri razvijanju recepcijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje.** Pokaže ga tako, **da pozna**, razume **in uporablja literarnovedne izraze**, navedene v tem učnem načrtu, ter pozna književna besedila obravnavanih obveznih avtorjev (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 87)	– znanje – razumevanje – uporaba	Učenci poznajo, razumejo, pravilno uporabljajo (*ter znajo opisati)* te strokovne izraze: – poosebitev/pooseblјanje (6. r.) (UN, vsebine, str. 43).	modro modro
12.	1	**Učenec kot pomoč pri razvijanju recepcijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje.** Pokaže ga tako, **da pozna**, razume **in uporablja literarnovedne izraze**, navedene v tem učnem načrtu, ter pozna književna besedila obravnavanih obveznih avtorjev (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 87)	– znanje	Učenci spoznavajo dela in avtorje mladinske književnosti: – Astrid Lindgren, – Leopold Suhodolčan, – Boris A. Novak, – Hans Christian Andersen (4., 5., 6. r.) (UN, str. 43, 44).	rdeče
		RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE)			
13.	A (vsebina) 4 B (jez. prav.) 2	Razvito zmožnost pokaže tako, da: (UN, standardi znanja, str. 84) – **odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih v prebranem besedilu** (4., 5., 6. r.) (UN, standardi znanja, str. 84).	– razumevanje – analiza – sinteza		modro modro
SKUPAJ	**20**				

PRILOGA

I. DEL

Varnost na spletu

VESELA ŠOLA

1 Splet ni le za preganjanje dolgčasa

Splet je bil prvotno namenjen raziskovanju in znanosti. Tudi danes ga uporabljamo v najrazličnejše izobraževalne namene. Najpogostejša oblika uporabe spleta je iskanje informacij in podatkov z uporabo spletnih brskalnikov. To so računalniški programi za prikazovanje spletnih strani in spletnih dokumentov. Omogočajo nam iskanje informacij, slik in video posnetkov po vseh spletnih podatkovnih bazah. Brez spletnega brskalnika bi bilo brskanje po spletu nemogoče.

Pri iskanju informacij in podatkov moramo biti pozorni. Pametno je, da informacije, ki jih dobimo na spletu, preverimo še kje drugje, npr. v knjigah, pri odraslih. O vsem, kar najdemo na spletu, ni potrebno dvomiti. Zaupamo lahko informacijam, ki jih najdemo npr. na uradnih straneh oz. na straneh raziskovalnih ustanov. Na spletu delujejo številne spletne učilnice, na njem dobimo interaktivno gradivo za pouk in učenje, lahko opravimo tudi tečaj tujega jezika ali pa šolanje na daljavo.

2 Pretiravanje tudi na spletu ni zdravo

Ker je splet ogromen prostor znanja in zabave, nas lahko hitro posrka vase. To pomeni, da na spletu preživimo preveč časa. To se najpogosteje zgodi, če se na spletu zabavamo in krajšamo čas z igranjem iger ali s klepetanjem s prijatelji. Če pri tem nismo zmerni, lahko izgubimo občutek za čas, zanimanje za šolo in druženje s prijatelji. Niso redki primeri, ko postanejo uporabniki spleta od njega odvisni, zato bodimo pri njegovi uporabi za zabavo zmerni.

3 Še kdaj »padeš not«?

Strokovnjaki so ugotovili, da se naši možgani ob spletnem brskanju in zaslonskem branju spreminjajo. Namesto poglobljenega branja se ob nešteto dražljajih, ki nam jih ponuja bogata spletna galaksija, vse bolj površno in težje osredotočamo na eno stvar. Privlačne vsebine in nove informacije prebiramo raztreseno in površno. Zato je bolje v roke vzeti knjigo, ob kateri »padeš not« in zlahka pozabiš na dogajanje okoli sebe.

4 Zmagovalna kombinacija

Pri varnem brskanju po spletu nam pomaga zaščiten računalnik. Del varnosti lahko zaupamo računalniškim programom, pomembno pa je, da imamo na računalniku nameščene protivirusne programe. Virusi lahko na računalniku naredijo veliko škode, najnevarnejša pa je kraja gesel. Priporočljivo je, da imamo za vsako stvar drugo geslo in da naredimo svoj sistem gesel.

5 Aaa, mojo fotko vidi cel planet!

Nad svojimi objavami na spletu izgubimo nadzor v trenutku, ko kliknemo gumb »Objavi.« Ni važno, ali gre za zapis na Facebooku, objavo fotke na Instagramu ali ponesrečen hec na forumu.
Ko objava zajadra na splet, postane »last« vseh uporabnikov spleta, ki jo lahko tudi shranijo. Znanih je veliko primerov, ko so uporabniki spleta drugim uporabnikom »kradli« profilne fotografije in jih uporabljali za svoje. Zato na spletu veljajo enaka pravila kot v resničnem življenju – če česa ne bi naredili v resničnem življenju, tega ne naredimo na spletu.

6 Kaj pa mobilni internet?

Dostopanje do spleta preko pametnih telefonov se v ničemer ne razlikuje od dostopanja do spleta preko računalnika. Veljajo enaka pravila, opozorila in pasti. Obstaja pa ena bistvena razlika – mobilne naprave nam omogočajo dostop do spleta kadar koli in kjer koli. Tako si lahko krajšamo čas na avtobusu, v čakalnici in med prosto uro.

(Prirejeno po: PIL, letnik 68, januar 2016, št. 5, str. 42–48, Vesela šola.)

II. DEL

Neža Maurer

VELIK SONČEN DAN

Ves dolgi, zlati dan je Maja
sonce lovila v zrcalo,
zvečer pa je sonce zašlo.
Ves dolgi, topli dan je Maja
pekla peščene potice na bregu,
zvečer pa je legla megla nad vodo.
Ves dolgi, lepi dan se je Maja
igrala s Tašo, Žežo in Tončkom,
zvečer so komaj ušli pred temo.
Ko spat je legala trudna
in mama ji je odejo ravnala,
je Maja prosila lepo:

»Mama, ko boš jutri nov dan kupovala,
kupi večjega.
Današnji mi je bil premajhen,
tako kot rožasta obleka,
ki smo jo potlej Taši dali,
in beli čevlji,
ki smo jih medvedu čez ramo privezali.«

Še enkrat se je Maja v polsnu obrnila:
»Ne pozabi in kupi velik, velik sončen dan!
Jaz sem velika in sem odrasla majhnim dnevom.«
Potem pa je trdno zaspala,
saj je ves dolgi, zlati, topli dan
s Tašo, Žežo in Tončkom ob vodi se igrala.

(Neža Maurer, Velik sončen dan, Mladinska knjiga 2013, str. 87.)

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo *Varnost na spletu*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Kaj je namen besedila? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

   A Opisati računalnik in pametni telefon.

   B Predstaviti dobre in slabe strani uporabe spleta.

   C Poučiti, kako na spletu objaviti fotografije.

   Č Pojasniti uporabo mobilnega interneta.

(1 točka)

2. Ali je besedilo javno ali zasebno? Obkroži.

   javno zasebno

   Utemelji izbiro.

   _____

(1 točka)

3. Kaj pomeni naslov 1. dela *Splet ni le za preganjanje dolgčasa*?
   Pojasni s podatkom iz besedila.

   _____

   _____

(1 točka)

4. Kateri podatki s spleta so zanesljivi?

   _____

   _____

(1 točka)

5. V katerem delu besedila so navedeni spodnji podatki?
Na vsako črtico napiši številko ustreznega dela.

Dostop do spleta na prostem. _____

Doživeto branje knjige. _____

Zasebno življenje postane javno. _____

Zaščita računalnika pred vsiljivci. _____

(1 točka)

6. Kaj je lahko posledica pretirane uporabe spleta?

_____

(1 točka)

7. Kako lahko zagotovimo varnost na spletu?
Napiši oba podatka.

_____

_____

(1 točka)

8. Kakšna je podobnost in razlika med uporabo spleta na računalniku in na pametnem telefonu? Odgovor napiši v eni ali dveh povedih.

_____

_____

_____

(2 točki)

9. Da *nas lahko splet hitro posrka vase*, pomeni, da:

A s spletom izgubljamo čas.

B nas splet sprejme.

C ob spletu pozabimo na čas.

Č nam splet vzame energijo.

(1 točka)

10. Ali so v podčrtanih delih povedi napake?

Če napak ni, napiši znak ✓, če so, jih popravi in podčrtani del napiši pravilno.

Niti najboljšem prijatelju ne zaupamo gesla.

_____

Na spletu ne objavljaj svojo telefonsko številko.

_____

Dobro si je postaviti jasne meje za igranje iger.

_____

(2 točki)

11. Preberi poved.

Brez spletnega brskalnika bi bilo brskanje po spletu nemogoče.

Na ustrezno mesto napiši pridevnik in samostalnik, ki sodita v isto besedno družino.

Pridevnik: _____

Samostalnik: _____

(1 točka)

12. Preberi poved.

Splet je bil prvotno namenjen raziskovanju in znanosti.

Na ustrezno mesto v preglednici napiši samostalnike iz povedi glede na spol.

Moški spol	Ženski spol	Srednji spol

(1 točka)

13. Besede v oklepajih postavi v ustrezno obliko. Ne spreminjaj števila.

Če odpremo (okužena datoteka) _____, bo virus okužil vse naše datoteke.

Nevarnostim se lahko izognemo z namestitvijo (ustrezna programska oprema) _____.

Tako bomo (nevarni virusi) _____ onemogočili vstop v naš računalnik.

(2 točki)

14. a) Na kateri besedi se nanašata podčrtani besedi v preglednici?
Napiši ju na ustrezno mesto.

	Beseda, na katero se nanaša podčrtana beseda
Nekateri uporabniki spleta imajo resne težave, če želijo skrajšati čas, ki ga preživijo na spletu.	
Informacije, ki jih dobimo na spletu, preverimo še kje drugje.	

(1 točka)

14. b) Kaj sta podčrtani besedi?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Zaimka.

B Števnika.

C Prislova.

Č Pridevnika.

(1 točka)

15. Preberi poved. Vprašaj se po podčrtanih besedah.
Vprašalnici napiši na črti.

Privlačne vsebine in nove informacije prebiramo raztreseno in površno.

_____ _____

(1 točka)

16. Preberi povedi.

Pri varnem brskanju po spletu nam pomaga zaščiten računalnik. Del varnosti lahko zaupamo računalniškim programom.

16. a) Iz povedi izpiši glagola.

_____ _____

(1 točka)

16. b) Kaj je skupno obema glagoloma?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Oseba.

B Število.

C Čas.

(1 točka)

17. Preberi poved.

Prijatelj zanemarja učenje, ker igra igrice na računalniku.

Vzrok izrazi z besedo *zaradi*.
Napiši novo poved.

_____

_____

(2 točki)

18. Postavi vprašanji, ki bosta ustrezali danima odgovoroma.
Pomagaj si s podatki v 4. delu (*Zmagovalna kombinacija*).

_____?

Zaščiten računalnik.

_____?

Računalniškim programom.

(2 točki)

19. Na eni od osnovnih šol so med učenci in učenkami 6. razreda opravili raziskavo o uporabi računalnika.

Oglej si grafa in reši nalogo.

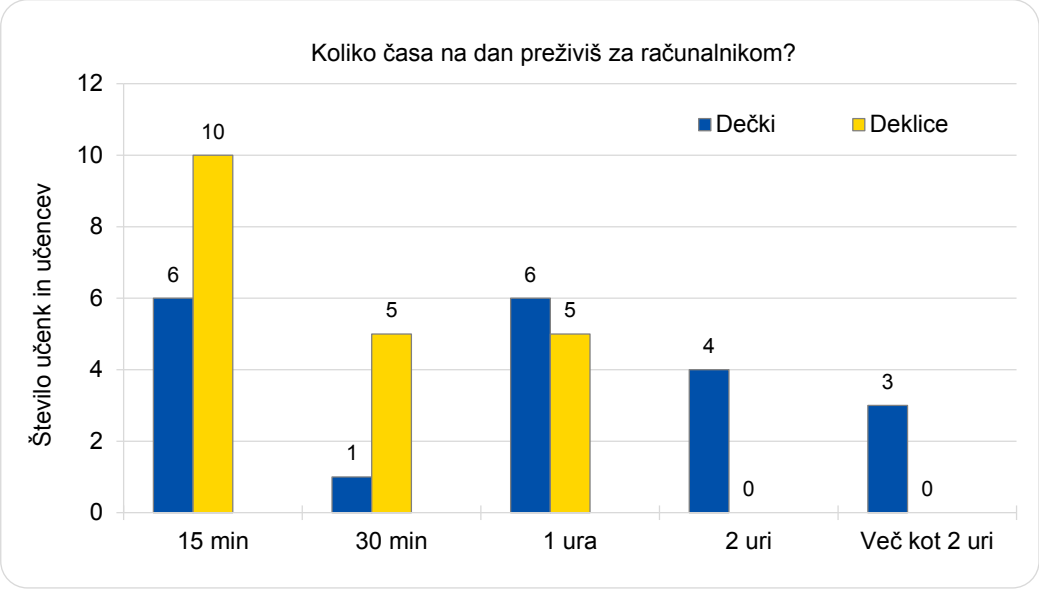

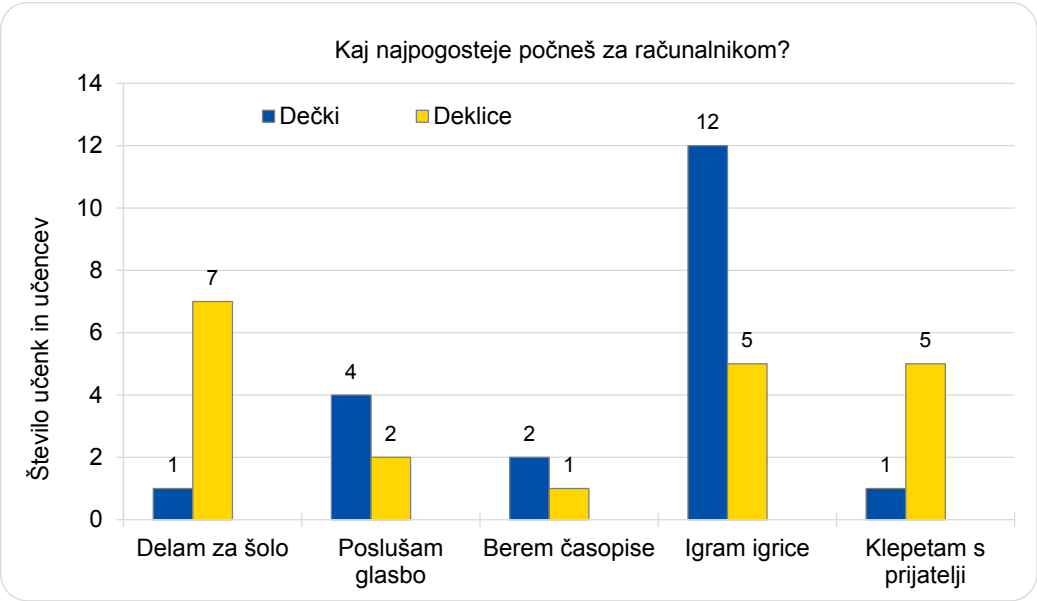

Podatke v grafih predstavi v zaokroženem besedilu.

V besedilu napiši:
– kaj prikazujeta grafa;
– kdo več časa na dan preživi za računalnikom;
– kaj najpogosteje za računalnikom počnejo dečki in kaj deklice;
– koliko dečkov najpogosteje dela za šolo.

A		3
B		2

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo Neže Maurer *Velik sončen dan*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Izhodiščno besedilo *Velik sončen dan* je pesem. Trditev utemelji z dvema podatkoma.

_____

_____

(1 točka)

2. a) Ali je pesem ljudska ali umetna? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Ljudska.

B Umetna.

(1 točka)

2. b) Utemelji izbiro.

_____

_____

(1 točka)

3. O čem govori prva kitica?

_____

_____

(1 točka)

4. Kaj si Maja želi?

_____

_____

(1 točka)

5. S čim Maja utemelji svojo željo? Odgovor napiši v povedi.

_____

_____

(2 točki)

6. Kje se dogaja pesem? Navedi dva kraja.

_____ _____

(1 točka)

7. Kateri besedni zvezi v zadnji kitici kažeta na prijetno razpoloženje? Izpiši ju.

_____

_____

(1 točka)

8. S čim iz prve kitice lahko utemeljiš, da je Majino otroštvo brezskrbno?

_____

_____

(1 točka)

9. Zakaj je Maja trdno zaspala?

_____

_____

(1 točka)

10. Ali je Maja stara toliko kot ti? Obkroži.

DA NE

Svoj odgovor utemelji s pomočjo druge kitice.

_____

_____

(1 točka)

11. Preberi del pesmi.

Ves dolgi, topli dan je Maja
pekla peščene potice na bregu,
zvečer pa je legla megla nad vodo.

11. a) Iz danih verzov izpiši poosebitev.

_____

(1 točka)

11. b) Zakaj je izpisani del poosebitev? Utemelji.

_____

_____

(1 točka)

12. Neža Maurer je znana slovenska pesnica. V šoli ste brali pesmi drugih avtorjev. Kateri od naštetih avtorjev je prav tako napisal veliko pesmi? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A Leopold Suhodolčan

B Hans Christian Andersen

C Boris A. Novak

Č Astrid Lindgren

(1 točka)

13. Preberi pesem.

HOČEMO

Ogromna je, razkošna,
tako slastno vabljiva …
Mi pa smo majhni,
a tako željni, iznajdljivi:
prihulimo se,
skrivaj priplazimo,
se zaganjamo, skačemo,
prosimo, jočemo,
rastemo –
samo da torto dobimo!

(Neža Maurer, Velik sončen dan, Založba Mladinska knjiga 2013, str. 86.)

Primerjaj pesmi *Velik sončen dan* in *Hočemo*. Napiši:
– ali so želje Maje in otrok enake,
– kako uresničljive so in
– kako bi jih radi Maja in otroci uresničili.

Vsako svojo trditev utemelji.
Napiši zaokroženo besedilo do šest povedi.

A		3
B		2

Skupno število točk: 50